Spis treści

Dylematy Mieczysława Wojtczaka Janusz Zaorski 15
POLSKI FILM NA PUSTKOWIU 17
Początki na Łąkowej 22
Pamięć o tych, których zabrakło... 25
Komendy wojskowe Forda 26
Robinson warszawski 28
Zapowiedzi „łagodnej rewolucji" 30
Buntownicze głosy o modelu kinematografii 34
U literatów 37
Toeplitza manifest o twórczości filmowej 38
Pierwszy bilans 40
Savoir-vivre widza 42
Historyczny dekret 43
Film „sztuką społeczną" 45
Pierwsze rozliczenie 47
Głos Damięckiego 50
Kompozytorzy do filmu 51
Spory o miejsce filmu w kulturze 52
Kott atakuje, Bossak broni 55
Krótkometrażowy - górą 57

PIERWSZE: *ZAKAZANE PIOSENKI* 61
„Kuźnica" wyrokuje 62
Groźby kodeksu karnego 64
Berman przejmuje inicjatywę 65
Nie tylko *Zakazane piosenki* 67
Wyznania nowego szefa kinematografii 68

PARTYJNE KIEROWNICTWO 71
Nowa programowa polityka filmu 71
Pisarze dla filmu 75
Burza nad *łanami*... 77
Partie walczą o film 80

Minister nadrabia zaniedbania . . . 82
Film – w centrum polityki kulturalnej . . . 83
Początki końca „łagodnej rewolucji" . . . 85
Nowa polityka kulturalna Bieruta . . . 85
O pełną weryfikację filmowców . . . 87
Ataki i obrona Jana Fethkego . . . 88
W centrum zainteresowania polityków . . . 94
Na rozdrożach . . . 97
Inicjatywy Żółkiewskiego . . . 99
Albrecht o *Ulicy Granicznej* . . . 100
Billig atakuje . . . 103
W oczach warszawskich pisarzy . . . 104
Kott i Żółkiewska kontra Bohdziewicz . . . 105
Szelburg-Zarembina kontra Wohl i Wyszomirski . . . 106
Stalowe serca . . . 108
Ostatni etap – wielki sukces . . . 110
Jakubowska na czołowych miejscach prasy światowej . . . 113
„Prawda" w filmie polskim . . . 115
Na kongresie intelektualistów we Wrocławiu . . . 115
O nowe oblicze twórczości . . . 117
Rewolucja strukturalna kinematografii . . . 118
Pierwsze zespoły filmowe . . . 121

NOWE KRYTERIA W OCENIE TWÓRCZOŚCI . . . 123
Ważyk też na cenzurowanym . . . 125
Głos Żółkiewskiego . . . 127
Przełamać w sobie tę skorupę . . . 128
Weryfikowanie powojennej twórczości . . . 130
Młodość Chopina Aleksandra Forda . . . 133
Sześć filmów w 1949 roku . . . 134
Ponownie – *Za wami pójdą inni...* . . . 136
Wreszcie polska premiera *Ulicy Granicznej* . . . 138
W oczach polskiej prasy . . . 140
Blaski i cienie powojennej kinematografii . . . 143
Dobre czy złe lata? . . . 144
Polski plakat i oceny radzieckie . . . 146
W poszukiwaniu scenariuszy filmowych . . . 147
Cel – Wisła . . . 149
Putrament też przeciw „upolitycznieniu"... . . . 150
Pierwsza powojenna komedia współczesna . . . 153

Aktywność Komisji Filmu . . . 155
Faraon – po raz pierwszy . . . 156

WALKA O FILM REALIZMU SOCJALISTYCZNEGO . . . 159
Przełom w Wiśle – „zrozumienie ideologicznego oddziaływania filmu" . . . 160
Twórcy bronią filmów . . . 162
Ostre słowa Bohdziewicza . . . 165
Zdecydowany głos Jerzego Albrechta . . . 167
Oceny Sokorskiego . . . 168
Film – wyrocznią polityczną, a zespoły – przeżytkiem . . . 170
Kolejne zmiany . . . 172

NOWA REWOLUCJA W KULTURZE I FILMIE . . . 175
Głos o krytyce . . . 177
Obrachunki i porachunki . . . 178
Sokorski kontynuuje obrady w Wiśle . . . 179
Ponownie Berman . . . 183
Centralizacja – lekarstwem? . . . 185
Walka o wieś i szkołę . . . 186
Film oświatowy nie tylko w szkołach . . . 187
Na Wschodzie i Zachodzie... . . . 189
Czy już realizm socjalistyczny? . . . 190
Dwie brygady . . . 191
Film fabularny nie wyszedł jeszcze z kryzysu . . . 193
Jaracz filmowcem . . . 196
Centralizacja i nowe struktury . . . 197
Film najpotężniejszym orężem . . . 200
Z interwencji politycznej nie zrezygnujemy . . . 203
Sąd nad łódzką Filmówką . . . 204
Skończyć z produkcją sztuki dla sztuki . . . 206
Pierwszy start – brak partii i ZMP . . . 210

KRYZYS FILMU CZY NOWEJ POLITYKI? . . . 213
Kolejna polityczna uchwała . . . 214
Dynamiczne zamierzenia i rzeczywistość . . . 215
Rok przełomu czy zapowiedź kryzysu? . . . 216
Żołnierz zwycięstwa Jakubowskiej czy Borejszy... . . . 218
...Jakubowskiej – scenariusz i film . . . 221
Wyostrzenie czujności ideologicznej . . . 224

Pierwsze dni Rybkowskiego i próba bilansu 226
Połowiczność i nieszczerość w sztuce 228
Walka o program filmu socjalistycznego 229
Przeciw frazeologii w dokumencie 230
Dzierżyński i *Warszawa* 231
Powrót Bossaka 233
Berman: pisarze nie nadążają... 235
Kolejny „zakręt" w filmie 237
Ochab... na ratunek filmowi 238
Jakubowska rozczarowuje i podważa optymizm 240
Co dalej? 242
Sokorski zaostrza oceny „gomułkowszczyzny" 243
Przełom w inwestycjach 244
Zespoły źródłem konfliktów 245
Albrecht do Bieruta 247

POCZĄTKI ZMIAN W POLSKIEJ KULTURZE I KINEMATOGRAFII 249
Nowe dylematy filmowców 252
Klęska Jakubowskiej i Kaniewskiej czy modelu kinematografii? 253
Niedaleko Warszawy 255
Dymsza w siedmiu rolach 256
Sukcesy i klęski w Wenecji 257
Rola filmu *Ślubujemy* w Wenecji 259
Niesłabnąca ofensywa w filmie dokumentalnym 260

DRUGIE OBLICZE.... 263
Filmy głęboko narodowe 264
Piątka z ulicy Barskiej zapowiedzią przełomu 266
Wajda i *Pokolenie* 268
W poszukiwaniu koncepcji funkcji kultury artystycznej 269
Debata prawdy 270
Jakubowska – odważnie i krytycznie 272
Toeplitz broni nadrzędności artyzmu 274
Twórczy głos młodych filmowców 276
Film dokumentalny potęgą i szkołą zawodu 277
Ferment ideowy nabiera znaczenia 280
Przyszłość polskiego filmu 281
Poczynania Biura Scenariuszowego 286
Od Szymka Bielasa do Birkuta 287

Film w ocenach krytyków 289
Żarliwość artystyczna i nowatorstwo *Pokolenia* 291
Film w nowych koncepcjach polityki kulturalnej 293
Odżywienie dla przyszłości 294
Zespoły – początki przełomu 295
Kolejny głos partyjnego koła SPATiF-u 298
Pokolenie – świadectwem, że jest lepiej... 300
Próby ratowania sytuacji 301
Weryfikacja polityki kulturalnej 302
Niestabilność polityki filmowej 304
Walka o narodowy styl polskiego filmu 306
Wajda i Munk o sobie 307
Czas nowego polskiego dokumentu 309
Zagadnienie narodowego stylu 311
Rozliczenia w Moskwie 311
Film na fali 312
Pokolenie poza konkursem w Cannes 313
Weryfikacje ocen twórczości 316
Kluby dyskusyjne – intelektualny ferment 318
Tygodnik „Film" na cenzurowanym 320
„Nie histeryzujmy" i „nie piejmy peanów..." 322
Dalsze zmiany i opory... 323
Kolejne wskazania Bermana i oceny KATA 324
Partyjny raport 325
„Być albo nie być polskiej sztuki filmowej" 328
To jeszcze nie Październik... 331
Echa XX zjazdu KPZR 332
Rozliczanie z realizmu socjalistycznego 334
Polaryzacja postaw 336
Zmiany w planach twórczych 339
Pierwsze oskarżenia 339
„Po prostu" i filmowcy 340
Dajcie nam ośrodek eksperymentalny... 342
Sejm o filmie 343
Złota dziesiątka 345
A *Przygoda...* w Nowym Jorku 345
Irena do domu 347
Nowe filmy i spory o samorządność 348
Ochab – kontynuatorem... Bermana 349
Protest robotników Poznania i burzliwe plenum 351

KINEMATOGRAFIA PO PAŹDZIERNIKU 355
Manifest w obronie polskiej sztuki filmowej 356
Monopole szkodzą sztuce filmowej 358
„Uroczystość pogrzebowa" CUK 360
Przede wszystkim sztuka 362
Filmy „pod kłódką" 363
Człowiek na torze i *Ziemia* 365
Filmy amerykańskie - znów w Polsce 366
Światowe forum filmowe 367
Tłuste lata 368
Kanał 370
Wajda zdobywa Wschód i Zachód 371
Człowiek na torze - międzynarodowa dyskusja 372
Prawdziwy koniec wielkiej wojny 374
Pełne kina 375
Dwie godziny po dziesięciu latach 376
Koniec nocy 377
Bohdziewicz zrehabilitowany 378
Zamknąć wytwórnię filmów fabularnych 380
Ciąg dalszy „czarnej serii" 381
Bunt młodych i walka o wytwórnię 384
Inne oblicze kinematografii 387
Polscy filmowcy w światowych organizacjach 389
Czy koniec wolności twórczej? 390
Atak na film polski w Pradze 393
W oczach Zachodu 394
Anglicy, Francuzi, Niemcy o *Kanale* 395
Sensacja w Edynburgu 398
Filmowcy pod biegunem 400
Czy nowe ograniczenia? 401
„Dopuszczamy wszystkie kierunki formy artystycznej" 402
Jednak zespoły... 404
Zagubione uczucia - poza ekranem 405
Eroica w ogniu dyskusji 406
Grand Prix dla *Ostatniego dnia* lata i inne sukcesy 408
Komedia sentymentalna i czarna rzeczywistość w *Pętli* 410
Czy tylko bohaterstwo i samotność? 411
Popiół i diament - powieść 414
Popiół i diament - film 415
Wajda o *Popiele...* 420
Świat o Wajdzie i *Popiele...* 421

Gwiazdy w naszym filmie 422
Wymowa ideowa i dalsze poszukiwania 425
Ósmy dzień tygodnia 428
Wezwania Natalii Brzozowskiej 429
Ford wraca do łask 432
Katorga debiutu Nałęckiego 433
Epigonizm i subiektywizm - zamiast socjalistycznej odnowy . . . 434
W obronie repertuaru 435
Polityka ponownie wkracza w twórczość 440
Kolejne filmy i nowe problemy 445
Zachęty i potępienia 447
Solarz o *Bazie...* 449
Miasteczko 450

ZAOSTRZENIE KURSU W FILMIE I TEATRZE 455
O przyszłość polskiego filmu 457
Twórcy piszą uwagi do tez 461
Lotna - bardzo wybitne dzieło nieudane 464
Krzyż Walecznych 465
Pociąg 467
Wenecki rozrachunek Wajdy 470
Cannes i Mar del Plata 471
O *Eroice* oraz *Popiele i diamencie* - znowu głośno 472
„Wielka gwiazda" na filmowym firmamencie świata 473
Polski film zwycięża w Oberhausen 476
Młodzi 477
Film w okresie „odprężenia" 479
Film narodowych tradycji 484
Nurty i kontrowersje 487
Wytyczanie przyszłości 489
Michałek o współczesności 490

FILM NIE MOŻE ISTNIEĆ BEZ WSPÓŁCZESNOŚCI 493
Filmowcy ze Starewiczem 493
Nowe spojrzenie na współczesność 496
Wsparcie Gierasimowa 498
Początki walki o dominację współczesności 499
Głos partii 502
Młode pokolenie kształtuje oblicze kinematografii 503
Biuro Polityczne o filmie 506

Pesymizm i ideowa bezprogramowość 508
Kolejne polityczne „recenzje". 509
Trafne uwagi Toeplitza 512
Galiński przeciw zespołom i protesty partyjnych filmowców . . . 513
Inicjatywy twórcze - odpowiedzią na ataki 516

INDEKS 519
NOTA O AUTORZE 528